

PEȘTERA DE LA GURA DOBROGEI¹⁾
DE
MARGARETA DUMITRESCU, TRAIAN ORGHIDAN
ȘI JEANA TANASACHI

S U M A R

	Pag.
Introducere	461
Descrierea peșterii	464
Originea peșterii	467
Condițiile de viață în peșteră	468
Fauna peșterii	469
Nevertebrate	469
Nevertebrate actuale	469
Nevertebrate fosile	472
Vertebrate	472
Chiroptere	472
Rozătoare	478
Carnivore și alte Mamifere	479
Resturi scheletice de om	479
Material arheologic găsit	479
Bibliografie	483

INTRODUCERE

Printre manifestările carstice cele mai tipice din Dobrogea de Nord, sînt acelea legate de apariția calcarelor jurasice din lungul văii Casimcea. Apele, atît Casimcea cît și afluenții săi, au săpat văi destul de adînci, cu pereții drepți, adevărate chei, care surprind pe călătorul ce face drumul cu trenul de la Med-

---

¹⁾ Dr. I. LEPEȘI și G. MARCOCI ne-au semnalat existența unor peșteri în regiunea Văii Casimcea și căutînd să aflăm date cît mai precise înainte de a explora această vale, am rugat pe geologi și pe geografi să ne dea indicații în acest sens. NICOLAE ORGHIDAN ne-a atras

Dobrogei», situat pe dreapta văii, în fața unor stînci ce se ridică sub forma unui impresionant «abri sous roche». De la izvor, poteca urcă la deal, iar la 55 m deasupra patului văii se ajunge la un al doilea grup de stînci. Privite de pe linia ferată, ce se află pe stînga văii, aceste stînci apar eșalonate în forma unui arc de cerc. Aici, în interiorul semicercului (fig. 1), se găsește intrarea principală

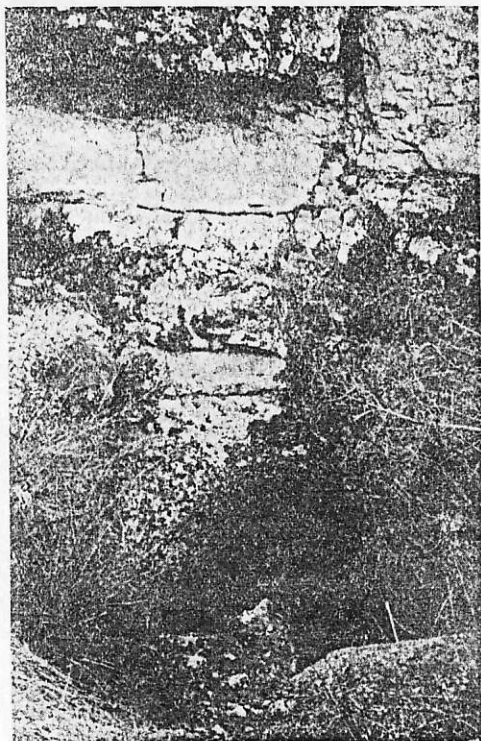

Fig. 2. — Intrarea principală.

a peșterii, (fig. 2, 3) iar la 20 m distanță, spre stînga, se află a doua intrare, ce se prezintă în prima ei porțiune sub formă de mică avenă. Peștera mai are și o a treia deschidere, mai greu de observat de la distanță.

Deși bine cunoscută de locuitorii satelor din împrejurimi, peștera de la Gura Dobrogei a scăpat atenției cercetătorilor speologi, colaboratorii de la Biospeologica neavînd cunoștință de existența ei. Din datele bibliografice care ne-au stat la dispoziție rezultă că un singur cercetător arheolog a vizitat această peșteră. Este vorba de VASILE PÎRVAN (1912). Nu am reușit să găsim nici o altă

gădia la Tulcea. Când ajungi la N de Tîrgușor, spre halta Gura Dobrogei, aspectele sălbatice ale stîncilor Ți dau impresia că te afli într-o adevărată regiune muntoasă.

În aceste locuri am vizitat, în cursul anului 1955, mai multe peșteri, dintre care cea mai importantă, atît în ce privește dimensiunile ei cît mai ales prin

Fig. 1. — Malul drept al văii Gura Dobrogei, cu intrarea peșterii.

interesul științific pe care-l prezintă, este aceea cunoscută sub numele de « Peștera de la Gura Dobrogei », situată cam la egală distanță între comuna cu același nume și comuna Tîrgușor.

Pornind din gara Tîrgușor spre NE, în lungul văii Gura Dobrogei (Reg. Constanța), se ajunge aproximativ după 3 km, la izvorul « Cișmeaua Gura

atenția asupra unui pasaj din Istoria Rominilor de C. C. GIURESCU, în care este descrisă viața de acum 2000 de ani a dacilor din Dobrogea. Profesorul C. GIURESCU redă, după DION CASSIUS, descrierea luptelor dintre doi regi daci, ROLES din nordul Dobrogei și DAPIX din partea centrală. DAPIX, asediat de armata romană condusă de generalul CRASSUS, pe care ROLES îl chemase în ajutor, s-a sinucis în cetate (cu 100 de ani înainte de sinuciderea lui DECEBAL), după ce își trimisese o parte din oșteni și din populație să se ascundă într-o mare peșteră din Dobrogea, unde romanii i-au urmărit și au continuat să-i asedieze, zidind intrarea peșterii.

Infrapaginal, profesorul GIURESCU scrie: « s-ar putea să fie vorba de una din peșterile care se văd și azi la Gura Dobrogei ».

Aceleași fapte sint relatate și în « Getica » lui V. PIRVAN.

dată din care să rezulte de cine și sub ce raport a mai fost cercetată peștera de la Gura Dobrogei.

Rezultatele pe care le prezentăm în această lucrare au fost obținute în șapte deplasări consecutive, întreprinse în toate anotimpurile.

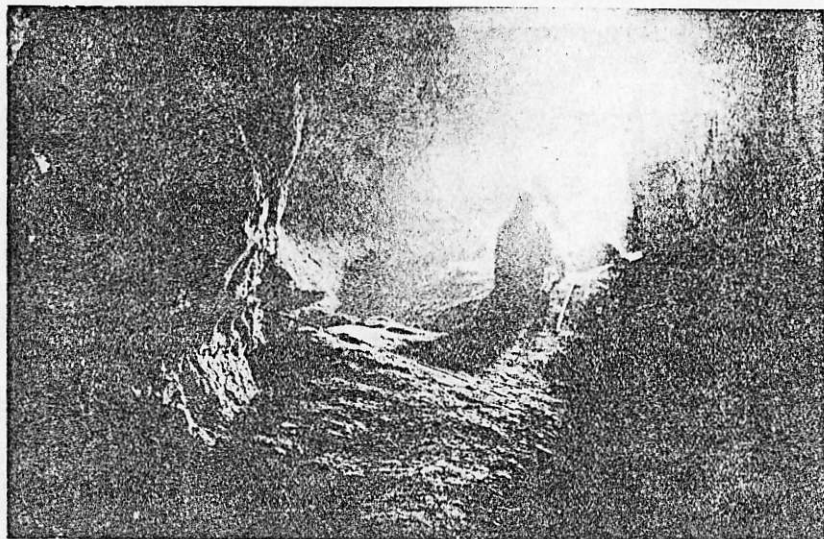

Fig. 3. — Sala mare de la intrare.

DESCRIEREA PEȘTERII

Cele două galerii care constituie peștera, se întâlnesc în unghi drept în sala în care se pătrunde prin intrarea principală (pl. I, 4).

Galeria cea mai lungă, ramificată și cu săli pe traiectul său, este orientată N—S, iar cealaltă, mai scurtă și mai simplă, se îndreaptă de la W la E.

Intrind prin deschiderea principală a peșterii (pl. I, 1), largă de 2 m și înaltă de 1,50 m, se ajunge, coborînd o pantă de 2 m, într-o sală despărțită în două pe o porțiune de 11 m, printr-un perete median necomplet. Această sală este umplută cu material de dărîmătură și cu depozite aduse de ape, ce conțin resturi ale culturii materiale, la care se adaugă și o pătură de guano din ce în ce mai groasă spre fundul sălii.

Partea terminală a acestei încăperi, ascendentă, conduce într-o galerie ce se strîmtează și urcă pînă la locul unde bolta adăpostește prima colonic impor-

tantă de lilieci (pl. I, 5). De aici, galeria plină cu guano continuă spre S, coborînd, pînă la deschiderea ei într-o sală vastă plină cu blocuri, desprinse din tavan în diferitele etape din trecutul peșterii și rămase suprapuse (pl. I, 6). Din această sală, drumul se bifurcă. Spre dreapta (W) se pătrunde într-un coridor cu aspect de defileu descendent, strîmt, în pereții căruia se observă impresiuni ale scheletoanelor de Hexacoralierei (pl. I, 7). După 20 m, acest defileu se întilnește cu o diaclază importantă, cu care se întretaie și care ar constitui un obstacol în calea înaintării dacă mai multe blocuri prăbușite și înțepenite între pereții diaclaziei nu ar forma o punte naturală (pl. I, 8). Coborînd în această diaclază, la o adîncime de 3 m, sub blocuri, se ajunge într-un sistem de cotloane descendente, umplute cu un amestec de nisip și guano. În acest loc ne aflăm în punctul cel mai de jos al peșterii, situat cu 9 m sub intrarea principală.

Urcînd peste blocurile care traversează diaclaza și escaladînd un prag de 1,60 m drumul se mai continuă 8 m, pînă ce galeria strîmtă se deschide într-o sală mare, lungă de 30 m și cu lărgimea maximă de 8 m. Extremitatea acestei săli se îngustează treptat urcînd 3 m, iar tavanul coboară pînă la 30 cm (pl. I, 9). Ea se încheie în fund cu un perete concreționat (pl. I, 10).

Din punctul de bifurcare al galeriei principale, se poate pătrunde și în galeria stîngă, traversînd sala cu blocuri, pînă în locul unde drumul nu se mai poate continua decît trecînd peste un bloc de 3 m înălțime, acoperit cu guano alunecos (pl. I, 11). Dincolo de acest obstacol, se ajunge într-o galerie prin care nu poți înainta decît tîrîndu-te pe suprafața perfect orizontală a unor blocuri, care lasă între ele și tavan, un spațiu de maximum 50 cm. La capătul acestor lespezi se coboară într-o galerie mai largă, plină pe dreapta cu blocuri prăbușite și pe stînga cu guano. Chiar de la intrarea în această galerie se deschide spre stînga un scurt coridor de 18 m, îngust de 2 m, din pereții și plafonul căruia se desprind din bancurile de calcar, numeroase resturi fosile ale faunei jurasice așa, cum vom vedea mai departe (pl. I, 12).

După 53 m, galeria principală se termină printr-o sală la care se ajunge urcînd 7 m pe un povîrniș de guano (fig. 4). Mijlocul acestei săli este ocupat de o importantă movilă de guano proaspăt, provenit de la marea colonie de lilieci ce se adăpostește în timpul verii în bolta înaltă de 3 m (pl. I, 13). Din acest loc, coborînd 3 m printr-o mică crăpătură dintre planșeu și perete, se ajunge în sala cu care se termină galeria dreaptă, ce pleacă din punctul de bifurcație, făcîndu-se astfel legătura între cele două ramificații ale galeriei principale (pl. I, 14).

Cea de a doua galerie principală a peșterii pornește tot din sala de la intrare, printr-un cotlon lung de 6 m, scund și acoperit pe o bună parte cu pietre. Se pătrunde în el ocolînd un sondaj arheologic, care a fost executat probabil de către VASILE PÎRVAN.

Dincolo de acest gang scund, galeria se înalță și se lărgeste, urmînd, în prima sa porțiune, traiecul unei diaclaze a cărei înălțime ajunge la 12 m. După 6 m ne găsim într-o sală în care pătrunde lumina difuză ce ajunge aici prin coridorul

Fig. 4. — Movila cu guano din ultima sală.

ce urcă spre NE pînă la intrarea a doua a peșterii (pl. I, 15). Această sală este acoperită pînă spre mijlocul ei cu guano.

În cursul cercetărilor noastre am observat că în intrîndul pe care îl formează peretele în partea dreaptă a acestei săli, se poate pătrunde, dînd la o parte umplutura, într-un coridor descendent strîmt. Acesta se deschide la cealaltă extremitate a sa în sala de la intrarea principală (pl. I, 17).

Tot din sala cu ceramică se poate ajunge imediat la intrarea a II-a a peșterii, urcînd spre stînga o galerie, care la jumătatea ei se strîmtează, devenind și foarte scundă (50 cm). Apoi aceasta se lărgeste și după 15 m se ajunge în afara peșterii, urcînd o pantă rapidă (pl. I, 16).

Din sala cu ceramică, peștera continuă cu o galerie ce merge aproape în linie dreaptă spre est pe o distanță de 70 m, avînd aspectul unui tunel, lat de 2—4 m și înalt

de 2—3 m (Pl. I, 18). Pereții de calcar au aici o structură conglomeratică, datorită numeroaselor concrețiuni silicioase din masa calcarelor, pe care acțiunea apei de infiltrație le-a pus în evidență. Profilul uniform al galeriei lasă să se creadă că pe o bună distanță ea a fost lărgită de oameni ce au folosit în trecut peștera ca adăpost. Partea cea mai remarcabilă a acestei galerii o formează aglomerarea, în tot lungul ei, a fragmentelor de oale, unele preistorice, altele mai recente. Ele se găseau atît pe suprafață cît și în adîncime pînă la 10—20 cm. După 70 m galeria cotește spre dreapta, dînd într-o sală acoperită pe toată suprafața ei cu guano (pl. I, 19). Aproape de fundul acestei săli, plafonul formează o boltă de 4 m înălțime, care reprezintă adăpostul coloniilor de lilieci. În ianuarie 1956

am găsit aici cea mai mare colonie de *Rhinolophus mehelyi* în hibernare, constituită din câteva mii de indivizi. La o mică distanță după locul coloniei, peștera se împarte în două etaje. Cel inferior, ușor ascendent, se strîmtează din ce în ce, terminîndu-se după cîțiva metri printr-o diaclază inaccesibilă. Etajul superior, cu aspect de platformă, se găsește cu 1,80 m deasupra celui inferior și se continuă printr-un coridor strîmt, în care se găsesc singurele formațiuni de stalactite și gururi, în miniatură (pl. I, 21). În lunile de vară și de toamnă, acestea erau pline cu apă, iar în ianuarie 1956 ele au fost găsite uscate.

A treia intrare a peșterii este orientată W—NW și prin ea se ajunge într-un coridor lung de 14 m, care comunică printr-un aven de 5,5 m adîncime, cu sala mare de la intrarea principală (pl. I, 3).

ORIGINEA PEȘTERII

Cele trei intrări de la Gura Dobrogei sînt cu 55 m deasupra nivelului actual al pîriului Gura Dobrogei.

Privind profilul malului drept, în care este săpată peștera, se observă că deschiderile acesteia se află la baza unor bancuri de calcar mai rezistent, care se ridică sub forma de stînci, pînă la platou.

Dedesubtul deschiderilor, panta se atenuază ușor, ceea ce înseamnă că nivelul peșterii se află la contactul dintre stratele de calcar mai moale, peste care urmează strate mai compacte, mai rezistente. Peștera este săpată, prin urmare, în planul de minimă rezistență bogat în fisuri, dintre cele două categorii de calcare.

Dat fiind faptul că cele trei intrări actuale ale peșterii sînt descendente, principalul rol în săparea ei nu l-au avut atît apele de ploaie cît, mai ales, apele pîriului, care odinioară își avea valea săpată la un nivel superior locului unde s-au format deschiderile. Această afirmație se bazează mai ales pe constatarea că nu există în momentul de față, și nici nu pare să fi existat vreodată, un bazin de recepție pentru apele de șiroire, suficient de important pentru a da naștere unei grote atît de mari. Dacă deschiderile ar fi condus în galerii ascendente, atunci ne-am fi putut gîndi la acțiunea apelor de ploaie ce se infiltrau prin fisurile calcarelor de deasupra peșterii.

Diferența mare (50—60 m) dintre altitudinea la care se desfășoară peștera și nivelul actual al patului rîului, ne arată că peștera de la Gura Dobrogei are o mare vechime. După părerea lui E. JEKELIUS, care a vizitat-o ulterior, ar fi luat naștere la începutul Cuaternarului, sau chiar la sfîrșitul Pliocenului.

În afară de cele trei deschideri prin care se poate pătrunde astăzi în peșteră, este probabil că au mai existat și alte puncte prin care odinioară, apa pîriului a putut să se infiltreze în sistemul de fisuri. Astfel, coborînd în sala mare de

la intrarea principală, se observă pe dreapta o galerie scundă ascendentă, plină cu bolovani și pietre rulate (pl. I, 22). Explorarea ei se face cu greu, dar se poate urmări pînă în dreptul unde ar trebui să se deschidă în peretele de calcar de afară. Aici se găsește o surpătură care o astupă, izolînd-o complet de exterior.

O altă intrare pare să fi existat ceva mai departe și ea făcea legătura între sala terminală a defileului și exterior (pl. I, 10). Aici, închiderea vechii guri a avut loc în timp mai îndelungat, prin dezvoltarea formațiilor de precipitare. Ca o dovadă a apropierii de exterior, este prezența în acest punct a numeroase resturi scheletice de rozătoare, răspîndite în lungul coridorului cu care se termină sala, coridor care este pardosit cu pietre rulate, ca toate celelalte intrări.

Numeroase prăbușiri de pe tracicul galeriilor peșterii, și mai ales cele din locurile cu nivel mai coborît, ca și acumularea intensă a guanoului, oprește accesul în sistemul de diaclaze inferioare descendente, care pot fi urmărite în unele locuri numai pînă în punctele unde nisipul amestecat cu guano le înfundă complet.

Din cele spuse rezultă că peștera de la Gura Dobrogei are o vechime apreciabilă și că ea a luat naștere nu atît prin acțiunea apelor de infiltrație, cît prin acțiunea unei ape curgătoare subterane. Lucrul acesta poate fi argumentat și pe baza faptului că aproape peste tot, pe parcursul galeriilor sale se găsesc numeroase blocuri prăbușite, care pot fi interpretate și ca un semn al vechimei peșterii.

CONDIȚIILE DE VIAȚĂ ÎN PEȘTERĂ

Condițiile de viață din peștera de la Gura Dobrogei au dat, atît în trecut cît și azi, posibilitatea perpetuării unei faune destul de bogate. În tot cuprinsul peșterii, atît factorii fizici cît și cei trofici, favorizează, în tot cursul anului, viața a nenumărate nevertebrate, cît și adăpostirea unor colonii excepțional de mari de Chiroptere.

Temperatura anuală variază în limite destul de restrînse, mai ales în porțiunile mai profunde ale peșterii (2° — 3°). În apropierea intrărilor se resimte influența variației temperaturii atmosferice. Astfel, în mijlocul sălii de la intrarea principală, în timpul verii (iulie, august 1955), temperatura urca pînă la $+14^{\circ}$, iar în ianuarie 1956 scăzuse pînă aproape de 0° .

În fundul galeriei principale (pl. I, 13), acolo unde vara se adună un mare număr de lilieci, temperatura rămîne aproape constantă. În iulie, august, septembrie 1955, s-a înregistrat $+13^{\circ}$ maximum, iar în ianuarie 1956, $+12^{\circ}$. Aproape aceeași situație se menține pe o mare porțiune a galeriei principale.

În ceea ce privește galeria cu ceramică, prezența celei de a doua deschideri a peșterii provoacă o variație a temperaturii, care se resimte în oarecare măsură pînă în fundul său.

Lumina pătrunde prin intrarea principală, difuzînd slab pînă în dreptul punctului unde se formează în timpul verii colonia de naștere a liliecilor (pl. I, 5).

Prin intrarea a doua, raze slabe de lumină coboară pînă în dreptul sondajului efectuat de noi (pl. I, 15).

Restul peșterii rămîne scufundat în întuneric.

Umiditatea variază în oarecare măsură, în legătură cu precipitațiile manifestate la suprafață. Punctele cele mai umede ale peșterii sînt reprezentate de sala de la intrarea principală, sala de la intrarea a doua și porțiunea terminală a galeriei cu ceramică. În acest din urmă punct există singurele bazineșe din peșteră, în care se adună apă numai în timpul verii și toamnei. Iarna ele au fost găsite complet secate.

În fundul galeriei principale, din cauza umidității scăzute, depozitul de guano rămîne încontinuu afînat la suprafață.

Curenții de aer sînt frecvenți numai între intrarea principală și intrarea a doua. Maximum de intensitate se remarcă în coridorul scund ce leagă sala mare de la intrare cu galeria estică.

Factorul trofic. În privința substanțelor nutritive nu mai este nevoie de adăugut nimic, întrucît din descrierea peșterii s-a văzut că guanoul este larg răspîndit în toată peștera.

FAUNA PEȘTERII

NEVERTEBRATE

Nevertebrate actuale. Fauna de Nevertebrate din peștera de la Gura Dobrogei își datorește bogăția marelui cantități de guano care se găsește răspîndit în toate încăperile. Este vorba deci de forme troglofile, în marea lor majoritate guanobii. Speciile troglobii, după cum se va vedea, sînt puține.

Grupele reprezentate, după cercetările de pînă acum sînt următoarele: Viermi, Copepode, Colembole, Lepidoptere, Diptere, Himenoptere, Coleoptere, Arancide și Acarieni. Din acestea nu au fost determinate pînă în prezent Viermii, Coleopterele (în parte) și Acarienele.

Iată lista speciilor ¹⁾:

Copepode	<i>Acanthocyclops vernalis</i> (FISCHER)
Colembole	<i>Pseudosinella dobrogica</i> IONESCU
Colcoptere	{ <i>Quedius</i> sp. <i>Atheta</i> sp.
Lepidoptere	{ <i>Scoliopteryx libatrix</i> L. <i>Tinea insectella</i> F. (= <i>Misella</i> Z.) <i>Monopis rusticella</i> HBN <i>Autophila limbata</i> STGR.
Diptere	{ <i>Sciara</i> sp. <i>Limosina</i> sp.
Himenoptere	<i>Hemiteles flavigaster</i> (SCHMEDE-KNECHT)
Arancide	{ <i>Harpactes rubicundus</i> C. L. KOCH <i>Meta menardi</i> LATR. <i>Meta merinae</i> SCOP. <i>Criphoecca sylvicola</i> C. L. KOCH <i>Amaurobius</i> sp.
Acarieni	<i>Ixodes</i> sp.

Lista de mai sus arată sărăcia formelor troglobii din această peșteră.

Formele guanobii sînt răspindite peste tot, chiar și în porțiunile, rare de altfel, în care lipsește guano. Ele se întîlnesc peste tot acolo unde se găsesc resturi organice. Dăm în cele ce urmează cîteva observații asupra răspîndirii acestor forme în peștera de la Gura Dobrogei.

Copepodul *Acanthocyclops vernalis*, specie cunoscută atît din peșteri cit și din ape dulci de diferite categorii de la suprafața pămîntului, a fost găsit în partea terminală a galeriei cu ceramică, în măruntele și unicele bazineșe cu apă existente în peșteră.

Colembolul *Pseudosinella* sp. nu are o răspîndire largă în peșteră, ci se întîlnește mai ales în porțiunea terminală a galeriei cu ceramică, atît pe marginea zăcămintului de guano, cît și în ultima porțiune, lîngă bazineșele în care a fost găsit *Acanthocyclops vernalis*. În restul peșterii a fost observat rar și tot în preajma acumulărilor de guano. Trebuie precizat că nicăieri exemplarele de *Pseudosinella* sp. nu se găsesc în număr mare în această peșteră, și acest lucru se poate observa în toate anotimpurile.

¹⁾ Colembolele au fost determinate de prof. M. IONESCU; Coleopterele de M. LENIȘTEA; Lepidopterele de A. POPESCU-GORJ; Copepodele de A. DAMIAN; Himenopterele de prof. M. CONSTANTINEANU; Dipterele de A. BURCHELE. Restul grupelor a fost determinat de autori.

Coleopterul *Quedius*, formă guanobic, este foarte rar întâlnit. Dimpotrivă *Atheta* este dintre toate Nevertebratele forma cea mai frecventă. Densitatea maximă se observă pe mobilele de guano proaspăt, dar numeroși indivizi se găseseră și pe guanoul mai vechi. Chiar și în punctele total lipsite de guano, *Atheta* se găsește frecvent pe resturi animale sau vegetale în descompunere. Astfel, la 21 ianuarie 1956, sub cadavrul unei vulpi, abandonat (probabil de un lup) în galeria din dreptul intrării a doua, se găseau 50—60 exemplare ale acestui mărunț stafilinid. În lunile de vară, pe guanoul proaspăt, am numărat 12—15 exemplare pe decimetru pătrat.

Microlepidopterele *Tinaea insectella* și *Monopis rusticella* sînt, ca și *Atheta* sp., cu o răspîndire foarte largă în peșteră. Numărul indivizilor adulți este totdeauna mai mic decît cel al larvelor și vom explica mai tîrziu cîrui fapt se datorește acest fenomen. Întreaga dezvoltare a celor două Microlepidoptere se petrece în peșteră. Peste tot unde se găsește guano sînt prezente și larvele lor. Cele mai numeroase le-am găsit în punctele de contact între guano și calcar, la baza bolovanilor și a pereților, stînd nemișcate și agățate de piatră prin fire fine de secreție mătăsoasă. Ele se numără în aceste locuri cu zecile pe decimetru pătrat. Pentru că dezvoltarea acestei insecte va forma obiectul unei note viitoare, ne mîrginim să dăm aici numai cîteva fapte.

Căsuța larvară este turtită, avînd o formă de toc de ochelari. Este deschisă la ambele capete, care se termină fiecare cu cîte două clape cu conturul rotunjit. Căsuța este formată dintr-o pătură fină de secreție, care aglutinează pe suprafață un strat alcătuit din elemente de guano, în care se observă mărunte fragmente de chitină. Larva se poate întoarce în interiorul căsuței și poate apare cu capul cînd la o deschidere, cînd la alta. De obicei larvele stau nemișcate și numai deranjîndu-le putem să observăm aceste mișcări. Din cauza imobilității larvelor și mai ales din cauza formei căsuței, care pare că mimează forma dejecțiilor de liliac, este foarte greu să observi prezența lor din primul moment.

Aducînd în laborator mai multe larve, am observat că după șase zile s-au transformat în pupe, închizîndu-și căsuțele la ambele capete prin alipirea celor două clape și îndoirea lor pe una din părți. După 25 zile, vrînd să vedem în ce stadiu se găseseră nimfele, am tăiat una din căsuțe și am văzut ieșînd, în loc de fluture, un Ichneumonid vioi. Majoritatea larvelor de *Tinea insectella* din peștera de la Gura Dobrogei sînt parazitare de Ichneumonidul *Hemiteles flavigaster*, explicîndu-se în felul acesta numărul mult mai mare al larvelor față de adulți. În același timp, este cunoscut că liliicii se hrănesc uncori și cu aceste microlepidoptere. În tratatul lui P. GRASSÉ se susține că numai în regiunea indiană Tincidele își petrec toată dezvoltarea în domeniu subteran. Observațiile noastre la Gura Dobrogei contrazic această afirmație, iar pe de altă parte, ele trădează poate o nouă trăsătură comună a faunei noastre cu aceea a Indiei.

Noctuidul *Autophila limbata* este pentru prima dată întâlnit în țara noastră, fiind cunoscut pînă azi numai din Spania, Franța de sud, Grecia, Muntele Taurus, Armenia și Persia. Gura Dobrogei este punctul cel mai de NE al arcului său. Este demn de semnalat faptul că a fost găsit de noi în micile spații dintre bolovani și fragmentele de ceramică, la 1 m adîncime în umplutură, în timpul executării sondajului.

Genul *Limosina* este reprezentat în Peștera de la Gura Dobrogei prin trei specii guanobii, dintre care una este înrudită cu *Limosina racovitzai*. Prelucrarea materialului nu este încă terminată.

Nevertebrate fosile. Un fenomen interesant, cu importanță pentru Paleontologie, a fost observat de noi în peștera de la Gura Dobrogei. Cercetînd umplutura peșterii și făcînd sondaje pentru a scoate ceramica și silexuri neolitice, am găsit frecvent resturi de Brachiopode, Echinide și Crinoide jurasice. Mai ales radiolele de Echinide apăreau cu o frecvență remarcabilă și majoritatea în stare de perfectă conservare. Acțiunea de eroziune a apelor de infiltrație asupra bancurilor de calcar întrece în această peșteră pe aceea de cimentare. În felul acesta fosilele sînt detașate meru din tavan și trec în umplutura peșterii perfect izolate. S-ar putea să fie vorba de un fenomen mai general pentru o întreagă categorie de peșteri, dar care nu a fost observat pînă în prezent.

Iată lista formelor determinate de D. PATRULIUS:

- Millericrinus milleri* SCHLOT. (calicii)
- Millericrinus escheri* LORIOI. (centroce)
- Plegiocidaris cervicalis* AGAS. (radiole, plăci interambulacrare)
- Plegiocidaris blumenbachi* MÜNST. (radiole)
- Plegiocidaris filograna* AGAS. (radiole)
- Rhabdocidaris caprimontana* DESOR (radiole)
- Rhabdocidaris maxima* AGAS. (plăci interambulacrare)
- Diplocidaris desori* QUENST. VON WRIGHT (radiole)
- Hemicidaris crenularis* LAMARCK (radiole)
- Trigonelina pectunculus* SCHLOT.
- Isoarca* sp. aff. *I. argoriana* ROLLNER

Este vorba deci de o faună lusitaniană (pl. II).

VERTEBRATE

Chiroptere. În peștera de la Gura Dobrogei s-au găsit următoarele specii de Chiroptere:

- Myotis myotis* BORK.
- Myotis mystacinus* KUHL.

Miniopterus schreibersi KUHL.

Plecotus auritus LIN.

Rhinolophus ferrum-equinum SCHREB.

Rhinolophus mehelyi MATSCHIE

În prima deplasare făcută la peștera de la Gura Dobrogei, la 19 iunie 1955, liliecii erau în plină activitate de creștere a puilor.

Coloniile mari, constituite fiecare din 3—4 mii de indivizi, erau adăpostite în două din bolțile galeriei principale. Prima colonie se găsea la 40 m de intrarea principală (pl. I, 5), fiind alcătuită din cele două specii, atît de des întilnite în peșterile din țara noastră, *Miniopterus schreibersi* și *Myotis myotis*. Epoca nașterilor trecuse și puii de *Myotis* începuseră să zboare. Dimensiunile și dențiția arătau că vîrsta lor nu depășise încă trei săptămîni. Puii de *Miniopterus schreibersi* însă erau abia născuți. Ca și în peștera de la Bistrița, se observă și aici o asociere strînsă între aceste două specii gregare, în epoca de reproducere.

Temperatura în dreptul coloniei era de +12°,5.

A doua grupare impresionantă era adăpostită în ultima încăpere a galeriei principale, la 130 m de la intrare. Ea era formată în mare parte de *Rhinolophus mehelyi*, la care se adăuga un număr mai restrîns de *Rhinolophus ferrum-equinum*. Temperatura în această încăpere era de +12°.

Afară de aceste două colonii, în fundul sălii de la intrare se mai găseau două grupe mici, alcătuite fiecare din cîteva zeci de *Rhinolophus ferrum-equinum*, fără pui, în care dominau masculii. În restul peșterii, lilieci răsleți și în zbor.

La 27 iulie s-a observat o asociere și mai concentrată a celor patru specii de lilieci, caracteristice pentru epoca de vară în peștera de la Gura Dobrogei. La această dată, în bolta primei colonii din iunie erau îngrămădiți, într-o forfo-teală și agitație continuă, majoritatea liliecilor. Puii de *Myotis myotis* și *Rhinolophus mehelyi* zburau alături de părinți în jurul coloniei, căutînd mereu alt loc. Dimensiunile lor ajungeau să egaleze pe ale adulților și nu se recunoșteau decît prin nuanța mai deschisă a părului. Puii de *Miniopterus schreibersi* însă, erau încă incapabili să-și ia zborul și părul cenușiu deschis, deosebit de al părinților, lăsa regiunea cefii goală. Ca și cu o lună înainte, colonia se dispersa numai în parte la zgomot și la lumina lămpilor; temperatura aerului sub colonic era de +13°. În restul peșterii, lilieci răsleți.

La 9 august s-a constatat dispariția coloniei de *Myotis myotis*, care plecase în migrație spre locurile de iernare.

La celelalte trei specii se observă, în această lună, o tendință de dispersare și de destrămare a marilor colonii. În tot timpul zilei, zborul liliecilor prin peșteră era continuu și grupările erau de scurtă durată într-un loc, pentru a se desface și apoi a se reface într-altul. Erau atît de vioi, încît cu greutate puteau fi prinși.

Temperatura în peșteră varia între $+12^{\circ}$ și $+13^{\circ}$.

La 22 septembrie temperatura atingea maxima de $+14^{\circ}$ în dreptul bolții, unde în iunie se găsea marea colonie de *Myotis* și *Miniopterus*. Colonia formată acum din *Miniopterus schreibersi* și *Rhinolophus ferrum-equinum* era într-o mobilitate continuă și la apropierea noastră și-a luat zborul. O colonie tot atât de

Fig. 5. — Colonie de *Rhinolophus ferrum equinum*.

instabilă se găsea și în fundul galeriei principale, alcătuită aproape în întregime din indivizi de *Rhinolophus mehelyi*. Aici temperatura era $+13^{\circ}$.

Interesant pentru această epocă a anului erau grupările de câte doi indivizi de *Miniopterus schreibersi*, masculul și femela, care se găseau din loc în loc pe pereții galeriilor.

În această lună au fost observate speciile *Miniopterus schreibersi* și *Rhinolophus ferrum-equinum*, zburind sau stînd agățați izolați, atât în defileu cît și în galeria estică. În aceasta din urmă s-a înregistrat temperatura cea mai scăzută din peșteră ($+12^{\circ}$).

Într-o gaură a plafonului din apropierea deschiderii principale s-au găsit izolați doi indivizi ♀♀ de *Myotis myotis*. Stadiul de tocire a dinților arăta că avem de-a face cu indivizi bătrîni. Această observație concordă cu aceea făcută și în peștera din Valca Fundata, unde în timpul iernii au fost găsiți, la fel, numai cîțiva indivizi aparținînd acestei specii. Problema dinamicii lui *Myotis myotis*

nu am putut s-o rezolvăm încă. În niciun caz această specie nu rămîne în peșterile amintite decît cel mult 4 luni, din aprilie pînă în august.

La 21 octombrie, temperatura se menținea în peșteră încă ridicată ca și în septembrie. De remarcat, față de luna precedentă, este îngrămădirea lilicilor în număr mare pe pereții și bolțile defileului. Coloniile de *Rhinolophus ferrum-equinum* se desfășurau, cum obișnuit se observă la această specie, cu spații între indivizi, atîrnînd în gol, prinși numai cu ghiarele picioarelor de asperitățile plafonului sau ale pereților (fig. 5).

Miniopterii nu alcătuiau grupări numeroase, ci stăteau mai mult răsleți, împetrițînd peretele defileului. Din loc în loc se vedeau perechi cu indivizi ♀♀ și ♂♂ îmbrățișați pentru acuplare, cu antebrațele încrucișate.

Pe tot parcursul galeriei principale, Miniopterii erau răspîndiți pe pereți fără a constitui nicăieri o colonie. În fundul acestei galerii, o colonie extrem de numeroasă de *Rhinolophus mehelyi* stătea înghesuită în boltă (fig. 6). Este interesant că indivizii acestei specii de Rinolofi, spre deosebire de *Rh. ferrum-equinum*, stau strînși unul lîngă altul, iar aripile nu le învelesc tot corpul. Grupările lor se recunosc de la distanță atît prin aspectul compact cît și prin culoarea deschisă a blănii care rămîne dezvelită. Trebuie să spunem că în a doua jumătate a lunii octombrie nu se observă încă nici o pregătire de hibernație. În afara peșterii temperatura era de +20°.

La 21 ianuarie 1956 vremea se menținea încă excepțional de bună în regiunea Gura Dobrogei, unde temperatura oscila între +3° la umbră și +9° la

Fig. 6. — Colonie de *Rhinolophus mehelyi* în hibernație.

soare. În peșteră s-a observat o scădere a temperaturii în încăperile legate cu exteriorul. În sala mare de la intrarea principală temperatura era de $+4^{\circ}$. Într-o scobitură a peretelui stătea adăpostit pentru somnul de iarnă un individ aparținând speciei *Plecotus auritus*. În fundul acestei săli hibernau două colonii de

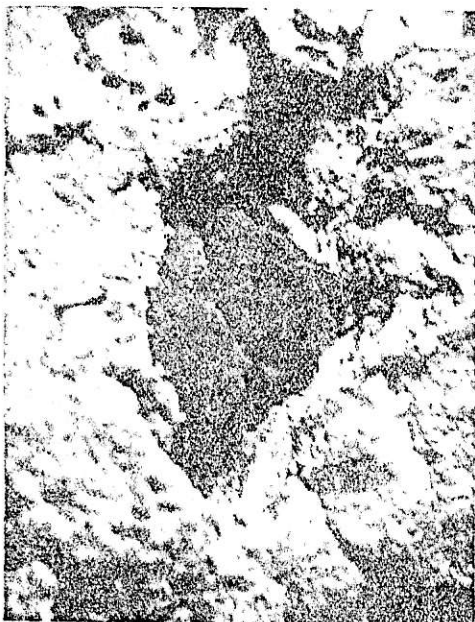

Fig. 7. — *Myotis mystacinus*.

lunilor de vară. Din cauza acestei temperaturi ridicate liliecii au părăsit galeria, neputând hiberna la o temperatură atât de ridicată. În schimb, galeria estică, prezentând avantajul unei temperaturi mai scăzute, constituia locul ales de majoritatea liliecilor ca adăpost pentru somnul de iarnă. Pe traiectul ei temperatura varia între $+7^{\circ}$ și $+9^{\circ},5$.

În două scobituri ale plafonului s-au găsit primii trei indivizi de *Myotis mystacinus* (fig. 7). Până la această dată nu am găsit nicăieri această specie în cele peste 140 de peșteri vizitate, nici în timpul verii și nici în epoca de hibernare.

Myotis mystacinus (fig. 8) este cîtat pentru țara noastră de R. CĂLINESCU în Banat (Oravița, Baziaș, Bîrzasca și Plavișevîța), în Retezat și alte masive din Carpați. Autorul nu dă localitățile decît pentru Banat și nu spune care sînt condițiile ecologice în care a fost găsit. Din observațiile noastre, putem spune că

Rhinolophus ferrum-equinum. De remarcat că gruparea liliecilor în aceste două colonii ale aceleiași specii nu era la fel. Prima colonie era compactă, iar a doua, situată pe perețele diaclazei ce conduce spre locul coloniei de vară, se desfășura pe o suprafață mai mare cu indivizii depărtați între ei. Acest fapt ne-a arătat cît de riscate sînt generalizările asupra comportării acestor Mamifere, comportare care poate varia în funcție de o serie de factori ai mediului extern. În cazul acesta, aspectul compact al primei colonii se datorește probabil temperaturii mai scăzute ($+5^{\circ}$) din dreptul ei, față de temperatura din diaclază care era de $+8^{\circ}$. În restul galeriei principale, pînă în fundul ei, temperatura se menținea în jurul a $+11^{\circ}$ sau $+12^{\circ}$, diferînd numai cu 1° față de temperatura

Myotis mystacinus este o specie destul de rară pentru țara noastră. Temperatura unde au fost găsiți acești lilieci intrați în somnul hibernal, era de $+7^{\circ}$.

Pe pereții înaltei diaclaze din dreptul intrării a doua, se găsea o colonie din mai multe zeci de indivizi de *Rhinolophus ferrum-equinum*, răsfirată. Temperatura în dreptul coloniei era de $+7^{\circ}$. Pe pereții și plafonul galeriei atîrnau

Fig. 8. — Indivizii de *Myotis mystacinus* hibernând în galeria cu ceramică.

de asemenea, din loc în loc, cite un individ de *Rhinolophus ferrum-equinum* cu silueta caracteristică, iar pielea aripilor ce înveleau în întregime corpul, era acoperită cu picături fine de apă, ce străluceau la lumina lămpilor.

În locul unde galeria estică cotește spre dreapta, era constituită o colonie masivă de mai multe sute de Miniopteri, cu structura tipică de colonie compactă și aderentă la perete, ca un covor. Temperatura în acest punct era de $+8,5^{\circ}$, iar a liliecilor de $+11^{\circ}$.

În fine, în sala acoperită cu guano, bolta era ocupată de cea mai mare colonie de Rinolofi pe care am văzut-o vreodată. Colonia se întindea pe o suprafață de 5 m/3 m și după o apreciere sumară, era constituită din cel puțin 5000 de indivizi, marea majoritate aparținând speciei *Rhinolophus mehelyi*. În masa compactă de nuanța nisipului, se conturau net câteva insule de culoare închisă, constituite din Miniopteri. Liliecii erau atât de înghesuiți încât nu li se vedeau decât capetele. În multe locuri s-a observat chiar o etajare în două sau trei

planuri. Pe marginea coloniei se mai găseau grupe mai mici de *Miniopteri* și indivizi izolați de *Rhinolophus ferrum-equinum*.

Temperatura în sală era de $+9^{\circ},5$. Am remarcat că în această colonie de hibernare somnul nu era profund. Trezirea completă s-a produs cam în 20 de secunde, cât a durat fotografierea. Mișcări de mică amploare au fost observate de la început la unii indivizi. Această stare de semiletargie este în legătură cu temperatura, care în mijlocul iernii se menținea încă destul de ridicată.

Din observațiile făcute lunar, rezultă că peștera de la Gura Dobrogei intră în categoria adăposturilor permanente de lilieci, prezentînd condiții prielnice atît pentru epoca de reproducere cît și pentru hibernare.

În același timp, menționăm că în această peșteră am găsit pentru prima oară la noi în țară speciile *Rhinolophus mehelyi* și *Myotis mystacinus*.

Rozătoare. În peștera de la gura Dobrogei, ca în aproape toate peșterile din țară, se găsesc numeroase schelete de Rozătoare. Ele sînt răspîndite atît pe suprafața podelei cît și în profunzimea umpluturii. Obișnuit se găsesc mai ales la baza pereților, pe sub blocuri, în firidele și micile diaclaze ce au legătură cu exteriorul.

Cele mai numeroase piese au fost găsite printre pietrele culoarului terminal ascendent (pl. I, 9), la o distanță de 60 m de gura peșterii. Deși acest culoar nu mai are azi legătură cu exteriorul, totuși cantitatea mare de pietre de mici dimensiuni, multe dintre ele rulate, cu care este pardosit, îi dă aspectul unui culoar de intrare prin care s-a scurs apa.

Al doilea loc bogat în resturi de Rozătoare este suprafața lespezilor pe deasupra cărora se trece în sala cu blocuri (pl. I, 11), precum și în această sală, în imediata apropiere a pragului constituit din aceste lespezi. Blocurile surpate în mare cantitate în acest punct al peșterii, desigur că astupă fisuri pe care nu le-am putut observa și prin care Rozătoarele au putut pătrunde din afară.

În galeria estică resturi de Rozătoare s-au găsit răspîndite la baza pereților și chiar în bazinele cu apă ale etajului său superior.

În sondajele executate atît în sala de la intrare cît și în firida din galeria estică au fost găsite de asemenea un număr mare de maxilare, crani și diferite alte piese ale scheletului.

Din determinările făcute, s-a văzut că aceste resturi scheletice aparțin următoarelor specii: *Mesocricetus newtoni* (NEHRING), *Citellus citellus* LIN., *Spalax dalbrogiae* MILL., *Mus musculus* LIN., *Microtus arvalis* PAL., *Epimis norvegicus* ERX., *Apodemus sylvaticus* LIN., *A. flavicollis* MELCHIOR și *Lepus europaeus* PAL.

Dintre acestea, cele mai multe piese aparțin speciilor *Mesocricetus newtoni* și *Citellus citellus*.

‘Accastă listă este interesantă din două puncte de vedere. În primul rînd ea reflectă conținutul faunei de rozătoare din regiunea Gura Dobrogei și în al doilea rînd arată dominanța a două elemente: *Mesocricetus newtoni* și *Citellus citellus*.

În privința vechimei acestor schelete nu putem da încă date sigure din cauză că majoritatea au fost găsite la suprafață, iar cele scoase din sondajul făcut erau amestecate cu ceramica și silexurile diferitelor culturi materiale în depozitul răscolit de ape.

Carnivore și alte Mamifere. În afară de Rozătoare au mai fost găsite la suprafață și resturi scheletice de alte Mamifere ca: *Vulpes vulpes* BECH., *Canis familiaris* LIN., *Felis sylvestris* SCHREB., *Vormella peregusna* SUELD., *Mustella putorius* LIN. și *Meles meles* LIN. Din sondajul efectuat au fost scoase de asemenea oase lungi, fragmente de craniu, vertebre și dinți de: porc domestic, bou, capră, oaie, cîine, pisică și cal.

Resturi scheletice de om. În coridorul de comunicare între galeria estică și sala de la intrarea principală (pl. I, 17), s-au găsit, alături de două silexuri neolitice, două fragmente din maxilarul superior și inferior, o porțiune din osul frontal, vertebre lombare, dorsale și cervicale, metatarse, falange și coaste, aparținînd omului actual. Maxilarele par a fi destul de vechi, avînd oscina înlocuită cu substanță minerală. Felul tocirii molarilor și premolarilor arată utilizarea unei hrane tari. În sondajul executat în firida din galeria estică au mai ieșit la iveală, o mandibulă de copil, vertebre și alte părți din scheletul de om. Toate aceste piese scheletice aparțin lui *Homo sapiens*.

MATERIAL ARHEOLOGIC GĂSIT ÎN PEȘTERA DE LA GURA DOBROGEI

Chiar de la prima noastră deplasare, la peștera de la Gura Dobrogei am remarcat prezența numărului neobișnuit de mare al resturilor de cultură materială. În micul sondaj, existent în sala de la intrare, executat probabil de VASILE PÎRVAN, și despre care am vorbit în introducere, am găsit mai multe cioburi de ceramică, alături de alte obiecte și resturi scheletice de Mamifere.

Pătrunzînd în galeria secundară din dreptul intrării a doua (fig. 9), ne-a impresionat faptul că pe o distanță de zeci de metri, podeaua era presărată cu bucăți de ceramică de diferite tipuri, în cantitate extraordinară.

În aceeași deplasare, am pătruns cu greu și în micul culoar, ce coboară printr-o deschidere scundă din sala principală de la intrare (pl. I, 17). Printre bolovani și argila depozitată în mare cantitate, am găsit primul silex, bucăți de ceramică,

precum și două fragmente aparținând maxilarului superior și inferior de *Homo sapiens*.

În deplasările următoare am căutat ca prin sondajul efectuat în sala intrării a doua, în dreptul acestui coridor, să deschidem comunicarea întreruptă prin acumularea umpluturii. Sondajul, făcut pe o suprafață redusă, a scos la iveală o serie întreagă de resturi ale culturii materiale, amestecate cu fragmente scheletice de Mamifere și om.

Fig. 9. — Galeria cu ceramică.

Materialul arheologic scos din acest sondaj a fost încredințat arheologului C. S. NICOLAESCU-PLOȘOR, de la Muzeul de Arheologie al Academiei R.P.R., pentru determinare. În cele ce urmează dăm comunicarea scrisă a specialistului autorizat: «Unelte întregi sau fragmentare sînt cioplite din cremene de diferite calități și nuanțe, unele patinate, altele trecute prin foc. Uneltea predominantă este «gratoarul» — răzușa simplă sau dublă (pl. III, 4, 5) — lucrate pe lamă, două simple și una dublă. Urmează apoi «burinul» sau scoaba, reprezentat printr-un exemplar median sau cioc de flaut (pl. III, 3).

Restul este reprezentat printr-un fragment de fierăstrău și câteva fragmente de lamă.

Cele patru unelte tipice sînt caracteristice Neoliticului de tip Hamangia și nu lipsesc nici din cultura Gumelnița. Amîndouă aceste culturi sînt bogat reprezentate în regiunea peșterii.

Patna albă, puternic pătrunsă pe o așchie lată (pl. III, 1) și pe fragmentul de fierăstrău (pl. III, 2), ne îndreptățește a înclina către o locuire mult mai veche a peșterii: către Paleoliticul superior.

Neoliticul este reprezentat și de ceramica aparținând fazei timpurii a culturii Gumelnița în aspectul ei dobrogean, cu puternice tradiții din cultura Hamangia. S-au găsit fragmente de străchini și oale lucrate din pastă în amestec cu cioburi pisate mărunț (ca în cultura Hamangia). Ornamentul este incizia lineară sau punctată, încrustată cu alb (pl. III, 7). Nu lipsește nici brîul alveolar sau buza unei oale care este stropită cu barbotină.

După Neolitic peștera a servit ca adăpost în prima epocă a fierului, în Hallstattul timpuriu. Ceramica este lucrată din pastă în amestec cu cioburi pisate, aparținând unor forme cunoscute: căni cu toarta supraînălțată, vase bitronconice și străchini ornamentate cu proeminențe, brîie alveolate, caneluri oblice, linii incizate drepte, paralele sau în semi-cercuri și cerculețe punctate (pl. III, 6).

Ceramica aceasta este identică cu cea descoperită în așezarea Mlăjițul Florilor de la Garvăn, cea de la Icnisala și cea de la Stînca Topălu. Urmează în ordine cronologică câteva fragmente ceramice de amfore romane tîrzii din secolele IV—VI: un fund prelungit, un fragment cu striuri și unul cu caneluri largi. De asemenea opaițe din aceeași vreme (pl. III, fig. 8). Apoi câteva fragmente ceramice din epoca feudală timpurie secolul X, XI, lucrate din pastă în amestec cu nisip și cu cărămidă pisată (pl. II, 8). Se mai adaugă două lulele turcești din secolul al XVIII-lea și două monede, tot turcești, din anul 1709, care sînt ultimele ecouri ale unor refugii umane ».

Din studiul făcut de C. S. NICOLAESCU-PLOȘOR, rezultă că în peștera de la Gura Dobrogei s-au perindat populații începînd, cu probabilitate, din Paleoliticul superior pînă în secolul al XVIII-lea, cu unele lacune, care credem că se datorează numărului mic de piese pe care am reușit să le punem la dispoziția specialiștilor.

În cursul verii 1956 arheologul NICOLAESCU-PLOȘOR, împreună cu colecțivul său de la Institutul de Arheologie al Academiei R.P.R., după indicațiile primite din partea noastră, au executat săpături sistematice în peștera de la Gura Dobrogei, găsind 16 nivele de locuire, fără a ajunge la patul peșterii. Săpăturile vor continua și este de așteptat să se găsească și cultură materială paleolitică.

Este foarte probabil că săpăturile sistematice, ce se vor efectua în viitor atît în peștera de la Gura Dobrogei cît și în peșterile din împrejurimi, vor aduce date noi asupra trecutului omului și a vieții sociale în ținuturile dobrogene.

Prin cercetările întreprinse pînă acum la peștera Gura Dobrogei nu am reușit să găsim urmele dacilor refugiați și asediați de romani.

Lipsa oricărui indiciu de zidărie la intrările peșterii, precum și proporția cu totul redusă de ceramică dacă, găsită prin săpături de C. S. NICOLAESCU-PLOȘOR, arată că nu este vorba de peștera menționată de DIO CASSIUS.

Importanța studiului peșterilor dobrogene este arătată și de primele rezultate ale cercetărilor Institutului de Speologie R.P.R. la peștera situată în apropierea celei studiate și cu 800 m mai în amonte, tot pe Valea Gura Dobrogei, în locul numit de localnici « La Adam ».

În lunile octombrie—noiembrie 1956 a fost deschis aici un șantier de săpături, la care au participat, în afară de autorii acestui articol, echipa de paleontologi a Institutului, P. SAMSON și M. GHICA împreună cu colaboratorii E. TERZEA, C. RĂDULESCU și E. ȘERBAN.

În afară de faptul că au fost găsite, în această peșteră, pentru prima dată la noi în țară, Copeognate cavernicole, prin săpături sistematice au fost dezgropate pînă acum, resturi, în special maxilare, măsele și dinți, aparținînd la 36 de specii de Mamifere cuaternare ca: hienă, leu, rinocer, mamut, ursul de peșteră etc. Totodată a fost scoasă la iveală o cultură materială bogată paleolitică, neolitică și mai recentă.

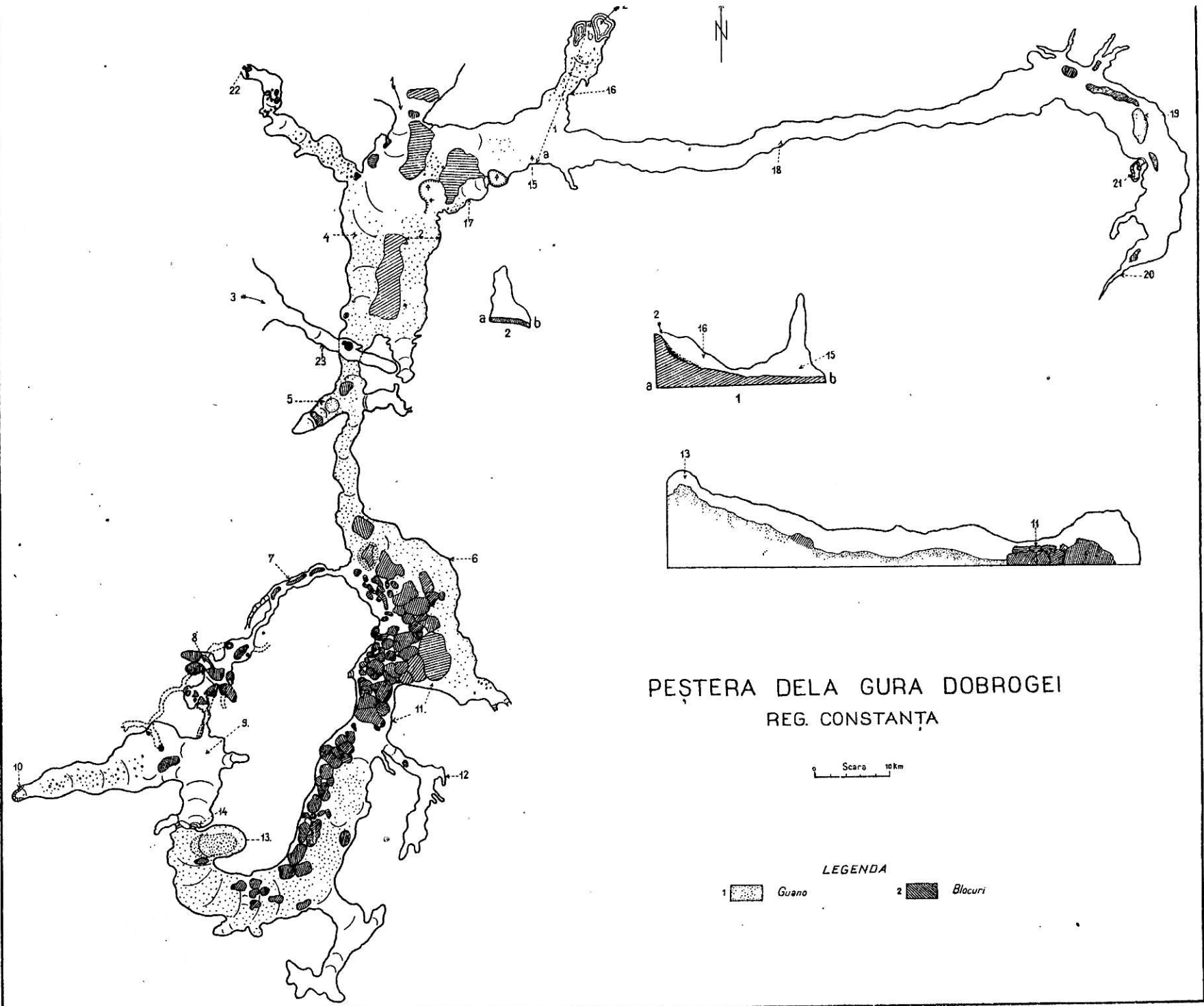
De la adîncimea de 2,80 m și 4 m au fost scoase blocuri de piatră lucrată, reprezentînd cultul zeului Mithra, între care două basoreliefuli sculptate cu multă artă.

În momentul de față săpăturile se continuă.

BIBLIOGRAFIE

1. CHAPPUIS P. A., JEANNEL R. Énumération des grottes visitées (huitième série). *Arch. de Zool. exp. et gén.* T. 88, pp. 81—230. Paris, 1927—1949.
2. DUMITRESCU M., TANASACHI J. și ORGHIDAN TR. Contribuții la studiul biologiei Chiropterelor. Dinamica și hibernația Chiropterelor din Peștera Liliecilor de la Minăstirea Bistrița. *Bul. Științ. Acad. R.P.R.* T. VII, nr. 2. București, 1955.
3. — ORGHIDAN TR. și TANASACHI J. Două descoperiri interesante în Peștera Cioclovina cu Apă. *Acad. R.P.R. Bul. Șt. Secț. șt. biol., agrou., geol., geograf.* T. VII, nr. 2. București, 1955.
4. GIURESCU C. C. Istoria Românilor. București, 1935.
5. JEANNEL R., RACoviȚĂ E. Énumération des grottes visitées. *Biospeologica*. Nr. LIV. *Arch. de Zool. exp. et gén.* T. 68, Fasc. 2. Paris, 1918—27.
6. MARTEL E. A. Nouveau Traité des eaux souterraines. Paris, 1921.
7. — L'évolution souterrain. Paris, 1908.
8. PÎRVAN V. Getica. București, 1926.
9. — Începuturile vieții romane la gurile Dunării. București, 1923.
10. — Descoperiri noi în Sciția Minor. *Acad. Romînă*. București, 1913.
11. PATRULIUS D. Notă asupra unei faune lusitaniene din regiunea Văii Casimcca (Peștera de la Gura Dobrogei). *Acad. R.P.R. Bul. Șt. Secț. geol. și geogr.* T. I., nr. 3—4. București, 1956.
12. SIMIONESCU I. Studii geologice și paleontologice din Dobrogea. Lamelibranchiatele, gasteropodele, brachiopodele și echinodermele din păturile jurasice de la Hirșova. *Acad. Rom. Publ. Fond. Adamachi*. No. XXV. București, 1910.
13. STOTE W. RALPH. Origin of caves. *National speological society*. Bulletin eleven. Washington.
14. TROMBE F. Traité de spéléologie. Paris, 1952.

PEȘTERA DELA GURA DOBROGEI
REG. CONSTANȚA

Scara 10 km

LEGENDA

Guano

Blocuri